

Knihovník specialista správce / knihovnice specialistka správkyně digitální knihovny (kód: 72-025-T)

Autorizující orgán:	Ministerstvo kultury
Skupina oborů:	Publicistika, knihovnictví a informatika (kód: 72)
Týká se povolání:	Knihovník specialista
Kvalifikační úroveň NSK - EQF:	7

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Koncipování obsahu digitální knihovny	6
Organizace digitálního zpracování dokumentů	6
Ovládání automatizovaného knihovního systému	6
Vyhledávání bibliografických a faktografických informací ze specializovaných zdrojů, jejich ověřování a správa bází dat	7
Práce s elektronickými informačními zdroji a nástroji	7
Navrhování, strukturování a vytváření bibliografických a faktografických databází	7
Strategické plánování v oblasti knihovnictví a informačních služeb a systémů	7
Formální a obsahová analýza odborného cizojazyčného textu, rychlé čtení	7
Správa, ochrana a zpřístupňování digitálních dokumentů v knihovně	7
Orientace ve standardech digitalizace	7
Vzdělávání pracovníků knihoven	7

Platnost standardu

Standard je platný od: 21.10.2022

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

Autorizovaná osoba informuje, které doklady musí uchazeč předložit, aby zkouška proběhla v souladu s platnými právními předpisy.

Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO), o čemž bude autorizovanou osobou vyhotoven a uchazečem podepsán písemný záznam. Zdravotní způsobilost pro vykonání zkoušky není vyžadována.

Obhajoba případové studie je součástí zkoušky.

Pro praktické předvedení a písemné ověření je nutné, aby měl uchazeč k dispozici počítač zapojený v síti internet a dostupný textový editor. Dovednost práce s počítačem a orientace v síti internetu je jednou z prověřovaných obecných kompetencí. Během zkoušky je prověřována i znalost odborné terminologie. Terminologie používaná při zadávání úkolů i jejich hodnocení musí být v souladu s aktuální terminologií, jak ji uvádí Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) vytvářená Národní knihovnou České republiky.

V oblasti knihovnických a informačních služeb a provozu je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální znění platných legislativních norem, zejména;

Občanský zákoník, č. 89/2012 Sb.

Trestní zákoník, č. 40/2009 Sb.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) včetně věcně příslušných vyhlášek v platném znění

Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického textu a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

V oblasti katalogizace je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální katalogizační standardy, které určuje Národní knihovna České republiky. V případě, že se prověřuje znalost bibliografického záznamu v rozsahu MARC21 (MACHINE READABLE CATALOGING) formátu, pracuje se v rámci ověření pouze v rozsahu polí stanovených standardem „minimální záznam pro souborný katalog“, který stanovuje Národní knihovna České republiky. Pokud je v rámci ověření požadováno vyhledávání, pak není-li konkretizováno jak, je požadováno vyhledávání ve volně přístupném internetu. Veškeré podklady využitelné pro ověření konkrétní kompetence (dokumenty, kopie titulních listů a článků, bibliografické záznamy apod.) má zkoušený k dispozici během přípravy na zkoušku.

Sestavy těchto podkladů ke každé kompetenci jsou zároveň součástí níže uvedených pokynů pro autorizovanou osobu. Jednotlivé dokumenty je možné využít opakovaně v různých okruzích otázek. Uchazeč není předem informován o tom, jaké konkrétní podklady budou vybrány. Tam, kde jsou tyto podklady při zkoušení využity, je u části zkoušky uvedeno, kolik a jakých podkladů má být k ověření kompetence předloženo. Ověřování kritérií praktickým předvedením formou předem zadané případové studie má písemnou formu. Ostatní praktické předvedení může mít písemnou formu nebo formu praktického předvedení určité činnosti; v tomto případě po zadání uchazeč činnost provádí a zároveň komentuje a zdůvodňuje postup práce. Všechna kritéria, která jsou ověřována formou praktického předvedení, simulují reálnou činnost v práci knihovníka specialisty správce digitální knihovny.

Každé praktické předvedení má v Pokynech k realizaci zkoušky přiděleno bodové ohodnocení z něhož autorizovaná osoba přidělí až 50 % bodů za průběh práce, rychlost a přesnost pracovních postupů. Zbýlých až 50 % bodů připadá na výsledek. Pro jedno ověření se body sčítají.

U kritérií, která jsou ověřována ústním nebo písemným ověřením, se hodnotí věcná správnost výsledků, obsah textu a úroveň vyjadřování. Maximální bodové hodnocení každého kritéria je součástí Pokynů k realizaci zkoušky.

Kritérium je splněno, pokud uchazeč dosáhne alespoň 50 % bodů.

U ověření praktickým předvedením je v záznamu o průběhu a výsledku zkoušky rozepsáno bodové hodnocení podle dílčích kritérií, u ústního nebo písemného ověření je uveden celkový počet bodů. Veškeré písemné podklady a přípravy uchazeče budou autorizovanou osobou archivovány po dobu 1 roku.

KONCIPOVÁNÍ OBSAHU DIGITÁLNÍ KNIHOVNY

Pro ověření kompetence Koncipování obsahu digitální knihovny připraví autorizovaná osoba profily 5 modelových knihoven, z nichž 1 zadá pro ověření kritéria a) v termínu do 21 dnů před stanovenou zkouškou. Kritérium a) bude ověřeno formou případové studie, kterou zpracuje uchazeč na zadané téma v rozsahu 1 - 2 normostrany (A4) a odevzdá 2 dny před stanoveným termínem zkoušky. Uchazeč zpracuje návrh obsahu digitální knihovny z hlediska druhu a formy dokumentů a případných dalších vhodných hledisek obsahové, jazykové, geografické. Návrh musí být zpracován v

souladu s aktuálním zněním autorského zákona pro oblast pořizování a zpřístupňování digitálních kopií.

ORGANIZACE DIGITÁLNÍHO ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTŮ

Pro ověření kompetence Organizace digitálního zpracování dokumentů v kritériu a) uchazeč stručně popíše jednotlivé fáze procesu digitalizace (příprava, skenování, OCR, popis metadaty, zpřístupňování, dlouhodobá ochrana). K ověření kritérií b), c), d) připraví autorizovaná osoba 20 titulních listů monografických děl a 20 titulních listů pokračujících děl, díla musí být vydána na území ČR a v českém jazyce, pro zkoušku bude vybráno k ověření kritéria b) 1 monografické a 1 pokračující dílo, pro ověření kritéria c) jedno pokračující dílo, pro ověření kritéria d) jedno monografické nebo pokračující dílo.

OVLÁDÁNÍ AUTOMATIZOVANÉHO KNIHOVNÍHO SYSTÉMU

Pro ověření kompetence Ovládání automatizovaného knihovního systému je nutné, aby autorizovaná osoba byla obeznámena s tím, že všechny automatizované systémy pracují na principu modulárního propojení a pokrývají agendy provozu knihovny. Obecné popsání může být vztaženo ke konkrétnímu automatizovanému knihovnímu systému. V rámci kompetence uchazeč prokazuje znalost agend, které lze pokrýt automatizovaným provozem. Dále uchazeč prokazuje (kritérium b) povědomí o tom, že kromě zabezpečení provozu jsou v automatizovaném knihovním systému dostupná data o provozu knihovny, např. kvantitativní ukazatele o počtu a typu dokumentů, uživatelů, výpůjček a jaké možnosti pro organizaci práce v knihovně tato data poskytují. Pro ověření kompetence nejsou nutné žádné speciální pomůcky kromě psacích potřeb.

VYHLEDÁVÁNÍ BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH INFORMACÍ ZE SPECIALIZOVANÝCH ZDROJŮ, JEJICH OVĚŘOVÁNÍ A SPRÁVA BÁZÍ DAT

Pro ověření kompetence Vyhledávání bibliografických a faktografických informací ze specializovaných zdrojů, jejich ověřování a správaází dat je nutné připravit:

pro ověření kritéria a) 100 zadání pro vyhledání různých typů dokumentů, která budou tvořena sestavou nejméně dvou klíčových údajů: původce, název, ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy), ISMN (International Standard Music Number, mezinárodní číslo hudebniny), ISSN (International Standard Serials Number, mezinárodní číslo periodika), nakladatel, rok vydání. Z hlediska chronologického musí být:

10 % dokumentů vydaných v letech 1850-1900

10 % dokumentů vydaných v letech 1901-1950

20 % dokumentů vydaných v letech 1951-2010

60 % dokumentů vydaných od r. 2011 včetně

Pro zkoušku musí být vybrány dokumenty z různých uvedených období. Uchazeč není předem informován o tom, jaké konkrétní dokumenty budou vybrány.

Pro ověření kritéria d) je nutné připravit seznam 50 titulů volně přístupných databází (plnotextových, faktografických, elektronických katalogů knihoven). Uchazeč na základě názvu báze dat provede vyhledání v internetu a ústně popíše bázi dat.

PRÁCE S ELEKTRONICKÝMI INFORMAČNÍMI ZDROJI A NÁSTROJI

Při ověření kompetence Práce s elektronickými informačními zdroji a nástroji prokazuje uchazeč povědomí o existenci speciálních nástrojů a principech jejich fungování.

NAVRHOVÁNÍ, STRUKTUROVÁNÍ A VYTVÁŘENÍ BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH DATABÁZÍ

Pro ověření kompetence Navrhování, strukturování a vytváření bibliografických a faktografických databází v kritériu a) autorizovaná osoba zadá uchazeči v termínu do 21 dnů před stanovenou zkouškou případovou studii, která bude definovat seznam polí pro záznam regionální nebo oborové analytické bibliografické databáze ve formátu MARC21 (Machine Readable Cataloguing, strojem čitelná katalogizace). Vyznačí v seznamu pole, kde dojde k navázání na soubor národních autorit, konkrétní tezaurus a digitální verze v rozsahu doporučení Národní knihovny ČR „Záznam pro soubornou databázi: MARC21. Fyzicky nesamostatné části dokumentu“. Zpracovaná případová studie bude v rozsahu minimálně čtyři normostrany (A4) a uchazečem bude odevzdána 2 dny před stanoveným termínem zkoušky. K ověření dalších kritérií (b až d) bude dále využita případová studie předložená v rámci ověření kritéria a). V seznamu polí záznamu budou vyznačena pole, která mají vazbu na soubor národních autorit (jména osob, korporace, unifikovaný název, Konspekt). V oblasti věcného popisu bude uvedeno propojení na konkrétní soubor věcných autorit nebo tezaurus garantovaný odbornou institucí, např. věcná hesla Národní knihovny ČR, AgroVoc, Medical Subject Headings, Eurovoc, Český teologický tezaurus, Český pedagogický tezaurus. Pro ověření kritéria c) připraví autorizovaná osoba sady příkladů identifikátorů. Bude se jednat o tyto typy identifikátorů: číslo české národní bibliografie, ISSN (International Standard Serials Number, mezinárodní číslo seriálu), ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy), DOI (Digital Object Identifier, identifikátor digitálního objektu), číslo záznamu národní autority, ISMN (International Standard Music Number, mezinárodní číslo hudebniny), GPS kód (Global Position System, identifikátor

světového pozičního systému), EAN (European Article Number, čárový kód vydání knihy - napojuje na službu Obálky knih). Pro každý typ identifikátorů bude připraveno pět příkladů. Při ověřování vybere autorizovaná osoba pro uchazeče dva identifikátory.

STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI KNIHOVNICTVÍ A INFORMAČNÍCH SLUŽEB A SYSTÉMŮ

Pro ověření kompetence Strategické plánování v oblasti knihovnictví a informačních služeb a systémů připraví autorizovaná osoba pro kritérium a) 30 modelových příkladů knihoven. Každý model bude v rozsahu jedné strany textu a bude obsahovat základní informace o knihovně, obci a kraji, kde knihovna působí. V případě knihovny, která je součástí instituce (např. vysokoškolské nebo specializované) bude popis obsahovat i informace o zřizovateli knihovny. V popisu bude uvedeno, jaké další typy knihoven se v okolí knihovny nacházejí, jaká je struktura vzdělávacích a dalších paměťových institucí apod. V popisu knihovny budou uvedeny její hlavní problémy. Pro vyhledání dotačních programů má uchazeč k dispozici internet. Pro splnění kritéria a) vybere autorizovaná osoba jeden modelový příklad. Pro splnění kritéria b) navrhne uchazeč stručný koncept projektu v rozsahu cca deseti řádek textu, který bude mít vazbu na plnění kritéria a). Pokud vyhledal více vhodných dotačních programů, pak si pro plnění kritéria b) zvolí pouze jeden vybraný dotační titul. Pro splnění kritéria c) využije uchazeč koncept navržený při plnění kritéria b). Pro plnění kritéria d) autorizovaná osoba zadá uchazeči v termínu do 21 dnů před stanovenou zkouškou případovou studii, pro její zpracování si uchazeč zvolí typ knihoven (např. veřejné, školní, vysokoškolské, podnikové, případně jejich kombinaci) a zpracuje koncepci pro oblast digitalizace. Zpracovaná případová studie bude v rozsahu minimálně čtyři normostrany (A4) a uchazečem bude odevzdána 2 dny před stanoveným termínem zkoušky. Zkouška ověřuje schopnost vykonávat činnost v knihovně regionální, specializované a národní úrovně.

FORMÁLNÍ A OBSAHOVÁ ANALÝZA ODBORNÉHO CIZOJAZYČNÉHO TEXTU, RYCHLÉ ČTENÍ

Pro ověření kompetence Formální a obsahová analýza odborného cizojazyčného textu, rychlé čtení připraví autorizovaná osoba pro obě kritéria 100 článků, a to vždy po 20 v anglickém, v německém, francouzském, španělském a ruském jazyce, ze kterých bude pro účely zkoušky vybrán jeden pro kritérium a) a jeden pro kritérium b), a to v jazyce dle výběru uchazeče

SPRÁVA, OCHRANA A ZPŘÍSTUPŇOVÁNÍ DIGITÁLNÍCH DOKUMENTŮ

V kritériu a) a b) prokazuje uchazeč dobrou orientaci v oblasti bezpečného uložení dat a dlouhodobého uchovávání a zpřístupňování digitálních informací. Pro ověření kritéria b) připraví autorizovaná osoba schéma základního modelu OASIS (Open Archival Information System), na kterém uchazeč vysvětlí jednotlivé prvky systému a vazby mezi nimi. K ověření kritéria c) uchazeč popíše dle vlastního výběru jednu digitální knihovnu běžně provozovanou v ČR nebo v zahraničí. Zaměří se na popis základních komponent, jejich funkcí a vzájemných vazeb. V kritériu d) prokáže uchazeč orientaci v platném znění autorského zákona v oblasti zpřístupňování digitálních dokumentů veřejnosti. K ověření tohoto kritéria připraví autorizovaná osoba seznam 50 dokumentů (knih, časopisů, novin, článků, sborníků) s různým rokem vydání; pro ověření kritéria budou vybrány 4 dokumenty, u nichž uchazeč určí způsob zpřístupnění veřejnosti.

ORIENTACE VE STANDARDECH DIGITALIZACE

V kritériu a) prokazuje uchazeč dobrou orientaci v systémech identifikace digitálních dokumentů. Autorizovaná osoba připraví sadu příkladů identifikátorů typu čČNB (číslo České národní bibliografie), ISSN (International Standard Serial Number), ISBN (International Standard Book Number), ISMN (International Standard Music Number), čárový kód, signatura, URL (Uniform Resource Locator), URI (Uniform Resource Identifier), URN:NBN (URN – Uniform Resource Name, NBN – National Bibliographic Number), UUID (Universal Unique Identifier), DOI (Digital Object Identifier), Handle, PURL (Persistent Uniform Resource Locator), ARK (Archival Resource Key) apod. Pro ověření kritéria vybere autorizovaná osoba 4 typy identifikátorů. Kritérium b) bude ověřeno formou případové studie, kterou zpracuje uchazeč pro určitý typ dokumentu, který zadá autorizovaná osoba. Studie bude zadána do 21 dnů před stanoveným termínem zkoušky a odevzdána 2 dny před zkouškou. Pro ověření kritéria c) připraví autorizovaná osoba 10 dokumentů v jazyce XML (Extensible Markup Language). Každý záznam bude obsahovat 1–3 chyby. Pro zkoušku bude vybrán 1 záznam, ve kterém uchazeč chyby najde a opraví je. Kritérium d) bude ověřeno formou prezentace (v délce cca 20 minut), jejíž osnovu zadá autorizovaná osoba uchazeči do 21 dnů před termínem zkoušky. Prezentace bude zaměřena na metadata, jejich funkce a typy (popisná metadata, administrativní, technická, strukturální) a na metadataové standardy: METS (Metadata Encoding Transmission Schema), DC (Dublin Core), MODS (Metadata Object Description Schema), MIX (Metadata for Images in XML Schema), TextMD (Technical Metadata for Text), ALTO (Analyzed Layout and Text Object), PREMIS (Preservation Metadata Implementation Strategies). Vytisknutá prezentace bude odevzdána v den zkoušky.

VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN

Pro ověření kompetence Vzdělávání pracovníků knihoven připraví autorizovaná osoba 10 témat z oblasti digitalizace na jednodenní školení pro pracovníky knihoven. Pro ověření všech kritérií vybere autorizovaná osoba jedno z témat, které

zadá v termínu do 21 dnů před stanovenou zkouškou. Pro ověření kritéria a) zpracuje uchazeč osnovu školení, pro kritérium b) připraví prezentaci v rozsahu patnácti minut, kterou přednese. Pro ověření kritéria c) připraví test na ověření znalosti přednesené problematiky. Test se bude skládat ze tří otázek, každá bude mít čtyři varianty odpovědí, z nichž správné budou dvě.

Hodnocení

KONCIPOVÁNÍ OBSAHU DIGITÁLNÍ KNIHOVNY

2 x ústní ověření po 100 bodech, celkem 200 bodů

1 x praktické předvedení 100 bodů

Celkem 300 bodů

ORGANIZACE DIGITÁLNÍHO ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTŮ

3 x praktické předvedení po 100 bodech, celkem 300 bodů

2 x ústní ověření po 100 bodech, celkem 200 bodů

Celkem 500 bodů

OVLÁDÁNÍ AUTOMATIZOVANÉHO KNIHOVNÍHO SYSTÉMU

2 x ústní ověření, 100 bodů

Celkem 200 bodů

VYHLEDÁVÁNÍ BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH INFORMACÍ ZE SPECIALIZOVANÝCH ZDROJŮ, JEJICH OVĚŘOVÁNÍ A SPRÁVA BÁZÍ DAT

1 x praktické předvedení, 100 bodů

2 x ústní ověření po 100 bodech, celkem 200 bodů

1 x praktické předvedení a ústní ověření, 100 bodů

Celkem 400 bodů

PRÁCE S ELEKTRONICKÝMI INFORMAČNÍMI ZDROJI A NÁSTROJI

2 x ústní ověření po 100 bodech, celkem 200 bodů

1 x praktické předvedení a ústní ověření, 100 bodů

Celkem 300 bodů

NAVRHOVÁNÍ, STRUKTUROVÁNÍ A VYTVÁŘENÍ BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH DATABÁZÍ

2 x praktické předvedení po 100 bodech, celkem 200 bodů

1 x praktické předvedení a ústní ověření, 100 bodů

1 x ústní ověření, 100 bodů

Celkem 400 bodů

STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI KNIHOVNICTVÍ A INFORMAČNÍCH SLUŽEB A SYSTÉMŮ

4 x praktické předvedení po 100 bodech

Celkem 400 bodů

FORMÁLNÍ A OBSAHOVÁ ANALÝZA ODBORNÉHO CIZOJAZYČNÉHO TEXTU, RYCHLÉ ČTENÍ

2 x praktické předvedení po 100 bodech

Celkem 200 bodů

SPRÁVA, OCHRANA A ZPŘÍSTUŇOVÁNÍ DIGITÁLNÍCH DOKUMENTŮ

4 x ústní ověření po 100 bodech

Celkem 400 bodů

ORIENTACE VE STANDARDECH DIGITALIZACE

1 x ústní ověření, 100 bodů

3 x praktické předvedení a ústní ověření po 120 bodech

Celkem 460 bodů

VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN

3x praktické předvedení po 100 bodech
Celkem 300 bodů

Celkově může uchazeč získat 3860 bodů. Pro úspěšné splnění zkoušky je potřeba dosáhnout úspěšnosti alespoň 75 %, tj. 2895 bodů.

Autoři standardu

Autoři kvalifikačního standardu

Kvalifikační standard profesní kvalifikace připravila SR pro kulturu, ustavená a licencovaná pro tuto činnost HK ČR a SP ČR.

Na tvorbě se dále podílely subjekty zastoupené v pracovní skupině:

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP)

Národní knihovna ČR

Národní technická knihovna

Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Městská knihovna Kutná Hora

Knihovna Kroměřížska

Univerzitní knihovna Západočeské univerzity v Plzni

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích